

[Lone Dybkjær.]

Jeg er ikke i tvivl om, at handelsministeren mener, at den måde, han har fremsat lovforslaget om eneretsbevillingen på, er den rigtige form. Ellers havde han vel næppe gjort det. Det, jeg ligesom spurgte handelsministeren om, var, om han kunne tænke sig at overveje, om man kunne finde en anden form. Når jeg sagde det, er det, fordi jeg synes, at lovkomplekset bliver ganske kompliceret. Først vedtager vi en ellov — hvis den altså bliver vedtaget, hvad den vel gør — så giver vi på et eller andet tidspunkt en eneretsbevilling, men i tilknytning til noget andet. Så vedtager vi en procedurelov om atomanlæg. Så tager vi noget omkring en folketingsbeslutning om placering af et atomanlæg, og endelig vedtager vi en ikraftsættelsesdato.

Det er ikke nogen særlig simpel ting. Det, jeg egentlig godt ville nå frem til, hvis vi virkelig skal have noget ud af vores oplysningskampagne, hvis vi virkelig skal lette arbejdet i forbindelse med denne oplysningskampagne, er, om vi ikke kan gøre disse ting på en lidt simplere måde, sådan at vi nøjes med én, to eller tre love i stedet for fire-fem stykker.

Jeg synes, ligesom andre har givet udtryk for det her, at det er vigtigt, at vi giver ordentlig tid til oplysningskampagnen, men det er også vigtigt, at vi herfra tilrettelægger det sådan, at man nogenlunde kan forklare, hvad det er, der foregår.

Jeg er i øvrigt enig i, at en af de måder, man kan få en virkelig diskussion i gang på, er, at vi samtidig med energioplysningskampagnen behandler lovforslagene her i folketinget, så det kan jeg tilslutte mig.

Handelsministeren (Erling Jensen):

Meget, meget kort, fordi der jo da ikke er megen grund til, at vi prøver at tale os fra hinanden her i salen, når vi med sikkerhed ved, at vi vil gøre os al mulig umage for at tale os sammen i det energipolitiske udvalg. Jeg ser meget gerne en energipolitisk debat her i folketinget på grundlag af en energipolitisk redegørelse, men jeg har forstået den aftale, jeg og min forgænger havde med det energipolitiske udvalg, således, at den redegørelse, der var under forberedelse, skulle tilgå energipolitisk udvalg. Jeg har ikke behov for andet og mere end at opfylde

denne forpligtelse. Hvis energipolitisk udvalg derefter måtte være enig og ønsker, at vi kommer videre også her i salen, så kan jeg kun være interesseret i det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til det energipolitiske udvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om atomanlæg m. v.

(Lovforslag nr. 174. Fremsat 20/3 75).

Formanden:

Sammen med denne sag behandles den sidste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om meddelelse af tilladelse til opførelse af et atomkraftværk [af Ninn-Hansen m. fl.].

(Andre selvst. forslag nr. XLIII. Fremsat 3/4 75).

Forslagene sattes til forhandling.

Formanden:

Undervisningsministeren har ordet.

Nå, undervisningsministeren ønsker ikke ordet nu. Jeg tvinger aldrig nogen til at tage ordet.

Erik Holst (S):

Tak, højtærede formand, jeg kommer frivilligt.

Må jeg starte med at sige, at der jo allerede i offentligheden har været en del debat om forslag til lov om atomanlæg m. v. Der er nogle, der har ment, at dermed ville man tage stilling til at indføre atomkraft i Danmark, og andre har ment — det har nu nok været de få — at hermed var vi i gang med en procedurelov. Det sidste er det rigtige.

[Erik Holst.]

I debatten om procedureloven har det flere gange været sagt, at det er meget kedeligt, at en sådan procedurelov ikke i givet fald direkte giver anledning til en folkeafstemning, om noget sådant måtte ønskes. Grunden til, at den ikke skulle give anledning til det, var den meget enkle, at der står, at beslutningen om atomkraft tages ved en folketingsbeslutning, og en folketingsbeslutning kan ikke bringes ud til folkeafstemning.

Her har undervisningsministeren reageret — jeg havde nær sagt usædvanlig hurtigt, men det tør jeg ikke sige — som sædvanlig hurtigt og har sagt: jeg agter at fremsætte et ændringsforslag, der giver mulighed for, at dette lovforslag, der endeligt afgør, om vi skal have atomkraft eller ej, kan sendes ud til folkeafstemning. Dette ændringsforslag, som ministeren agter at fremsætte, skulle altså gå på et tidspunkt for lovens ikrafttræden, således at man siger: vi kan beskæftige os med selve procedureloven, og så kan vi gøre den færdig, og når den engang er færdig, kan vi sætte den i kraft, om der måtte blive behov for det. Og om der måtte det, så måtte der jo ligge en forudgående debat til grund for det her i folketinget og en beslutning fra et flertal om, at man skulle sætte procedureloven i kraft. Jeg vil gerne takke for dette tilsagn fra ministeren. Det giver samtidig mulighed for, at debatten kan forløbe — går jeg ud fra — lidt mere afslappet, og at vi måske i højere grad kunne se på indholdet i procedureloven, end diskutere for eller imod atomkraft i dag og i denne forbindelse.

Samtidig har ministeren sagt, at det nok ikke er værd at regne med, at dette lovforslag kan gennemføres i denne samling, og det er nok så rigtigt som det er sagt, vi har jo mange andre lovforslag. Det betyder meget enkelt, at det vil oversomre, som flere lovforslag i tidens løb har gjort, og derunder vil det blive gjort til genstand for offentlig debat. Forslag, synspunkter og andet vil fremkomme, og når det så genfremsættes til efteråret, ville det være meget ejendommeligt, og en lidet følsom undervisningsminister, medmindre nogle af disse ting, der var kommet frem med stor vægt, havde fået en indflydelse på det, der bliver resultatet næste gang, altså i næste samling.

Jeg ville i øvrigt gerne have startet med forslaget til folketingsbeslutning fra de konservative om tilladelse til opførelse af et atomkraftværk. Det kommer næppe bag på ret mange, når jeg må begynde med at sige, at socialdemokratiet ikke kan medvirke til dette forslags gennemførelse. Det ville jo være en hån mod den debat, der for øjeblikket pågår både her i folketinget og ikke mindst ude omkring i befolkningen. Jeg er i den for en socialdemokrat højst ejendommelige situation, at jeg sådan set deler KU's — Konservativ Ungdoms — vurdering af dette forslag, idet man har sagt noget om, at man ville tage skarpt afstand fra det, man henstillede til moderpartiet at tage det tilbage, og at det ville være at snigløbe oplysningskampagnen, om man vedtog noget sådant.

Hr. Stetter sagde på et møde i søndags, så vidt det er blevet refereret i pressen, at der var mange lovforslag her i folketinget i år, og at der var mange, der var nødvendige, og han opfordrede til, at man vurderede muligheden for at gøre arbejdet færdigt på baggrund af alle disse utallige lovforslag. Jeg gik ud fra, at han tænkte på, at nogle af dem kunne tages tilbage, og jeg ved ikke, om han og jeg har tænkt på det samme, men jeg tænkte umiddelbart på dette forslag til folketingsbeslutning. Bliver der tale om at stemme om det, vil socialdemokratiet stemme imod.

Selve det hovedlovforslag, som her er til behandling, er i og for sig et procedurelovforslag, der meget fornuftigt siger, at det erstatter den procedure, som findes for øjeblikket. Der findes jo et lovforslag om proceduren vedrørende beslutning om atomkraftanlæg. Det er jo loven fra 1962, som vi spaltede op, jeg havde når sagt på atomar vis, sidste samling, idet vi sagde, at vi trækker hele det kompleks ud, der vedrører erstatninger, og så trækker vi det andet, der vedrører selve beslutningsprocessen, ud. Det sidste behandlede vi i forskningsudvalget, men da vi på et vist tidspunkt fik et notat fra den daværende handelsminister om, at man ønskede at fremsætte et lovforslag om en samlet energiforsyning, et lovforslag om elforsyning herhjemme, så afbrød vi forhandlingerne, og så sagde vi, at vi afventer denne fremsættelse. Det var det lovforslag, vi lige har behandlet. Derfor

[Erik Hølst.]

er det rimeligt, at vi nu siger, at så er det rigtigt at gå over til at behandle et lovforslag, der erstatter det nuværende, som sådan set ikke engang kan bruges, idet miljøministeren dengang på den daværende regerings vegne lovede, at man ikke ville anvende forslaget, før der var kommet en ny lov om det. Der er altså tale om her at gennemgå en procedurelov, der skal afløse en eksisterende lov.

Så kan vi spørge, hvorledes vi i givet fald sikrer os, at vi har alle de oplysninger, alle muligheder for at vurdere, om vi skal have atomkraft eller ej. Ja, her siger lovforslaget meget enkelt, at et hovedspørgsmål må være placeringen. Jeg ved, at det i nogle af avispolemikkerne har været sagt, at det dog er helt forkert at starte med placeringen. Jeg ville sige omvendt. Jeg ville have forfærdelig svært ved at tage stilling til, om vi skal have atomkraft eller ej, medmindre jeg fik en orientering om, hvorvidt det skulle ligge på Anholt, eller det skulle ligge på Østerbro. Det ville være næsten umuligt for mig ikke at tage hensyn til de miljømæssige, de fysiske, de sikkerhedsmæssige forhold, der dér ville komme ind i billedet.

Det næste er en folketingsbeslutning om det enkelte atomkraftværk. Det synes jeg også er rigtigt, at man tager, fordi situationen jo kan ændre sig, fra man har taget en beslutning om ét værk, til man tager en beslutning om et andet værk. Det er rigtigt, at vi ser det foregående lovforslag, som vi behandlere her, i forbindelse hermed og siger, at der selvfølgelig må være tale om i givet fald en eneretsbevilling, for kun ved en eneretsbevilling kan man egentlig sikre at den sikkerhedsmæssige, den undersøgelsesmæssige, den kontrolmæssige og den teknologiske viden er til stede for i givet fald at kunne gennemføre et atomkraftanlæg.

Så har der været megen kritik af den del af lovforslaget her, der siger, at miljøministeren selvfølgelig skal ind i billedet. Der har ikke været kritik af, at han kom ind i billedet, men man har sagt, at det sandelig er en meget skrap lov. Her lader vi miljøministeren underkende de miljølove, som eksisterer i landet. Jeg synes, at det er meget overdrevet at vurdere det på den måde. Jeg ville være meget forbavset, så-

fremt vi ikke anvendte miljøloven, der i sin tid med § 47 gav mulighed for, at ministeren selv, hvor samfundshensyn kunne komme ind i billedet, kunne tage en beslutning, og det derfor ikke var nødvendigt, at beslutningen blev taget af amtsrådet eller af kommunale myndigheder. Men samtidig siger miljøministeren jo, at der vil blive taget al mulig hensyn til lokale myndigheders opfattelse af et sådant spørgsmål. Der vil blive taget al mulig hensyn til den lokale sikkerhed, og der vil blive taget alle mulige miljöhensyn. Der er altså hverken tale om, at man vil trække noget ned over hovedet, eller at man vil ophæve eksisterende, mere lokale beslutningsmuligheder, men tværtimod at man vil anvende det, der ligger i § 1 i miljøloven, det, der gjorde at bl. a. SF slet ikke kunne stemme for miljøloven, nemlig at der skulle tages samfundsmæssige hensyn. Det er jo kun det, § 47 taler om, når den giver mulighed for, at miljøministeren direkte kan gribe ind.

Vi må spørge, selv om der i og for sig er sikring nok i denne procedurelov: er det således at vi har fået alle de faktorer med, som er nødvendige for i givet fald at beslutte os til et atomkraftanlæg eller i givet fald at sige nej til et sådant fremlagt ønske? Dér tror jeg godt, at jeg kan sige, at der er mange forskellige opfattelser. Vi når vel aldrig det helt rigtige, og der er også i mit parti folk, der siger: det er nok meget vanskeligt at få dækket os fuldstændigt ind. Dels kan det jo godt være, at de nuværende atomkraftanlæg slet ikke er de endelige, men at de er såkaldte overgangs anlæg, dels kan det jo godt være, at de langtidsvirkninger, som man mener at kunne konstatere, både fra stråling fra værket og navnlig fra affaldet, har en betydning, som vi i dag ikke kan overskue. Derfor er det meget vigtigt for os, at vi udbygger dette lovforslag med, jeg havde nær sagt, alle mulige spørgsmål i udvalget for at vi kan sige: vi har sikret os, at vi ved alt om atomkraft.

Her vil jeg gerne rette en tak til Risø og atomenergikommissionen, i modsætning til, hvad jeg har set i aviserne rundt omkring om samme kommissions og Risø indsats i debatten her. Jeg har vurderet Risø derhen, som jeg har vurderet sundhedsstyrelsen, at det er et sted, hvor man samler den fornødne teknologiske ekspertise til

[Erik Holst.]

brug for folketingets beslutninger og til brug for folketingets medlemmer. Det ville være meget ejendommeligt af os ikke at benytte os af den store viden, der dér er samlet.

Til slut skal jeg sige, at mit parti kan anbefale, at vi går i gang med en behandling af dette lovforslag, og vi glæder os over, at undervisningsministeren giver mulighed for, at der bliver fremsat et ændringsforslag, således at proceduren ændres om beslutning af ikrafttrædelsestidspunktet, og der gives mulighed for, at det oversomrer, hvor debatten i folketinget eller uden for folketinget kan gå videre.

Guldborg (V):

Jeg skal først lige med en enkelt bemærkning tage stilling til forslaget til folketingsbeslutning om tilladelse til opførelse af et atomkraftværk. Jeg vil blot nøjes med at sige, at det vil fremgå af mit indlæg i øvrigt om lovforslaget, at jeg er tilhænger af, at vi søger at få truffet denne afgørelse til efteråret, og deri ligger sådan set en stillingtagen til selve forslaget til folketingsbeslutning.

Så skal jeg i øvrigt gå over til nogle bemærkninger om lovforslaget og måske forudskikke, at det godt kan være, at en del af mine bemærkninger er af meget principiel karakter, men det er jo også tilladt.

Jeg vil dog gerne begynde med en enkelt-hed. Jeg har meget lidt bemærkninger til lovforslagets indhold og regler. Det kan være, man under arbejdet i udvalget kommer ind på problemer, som vi kan beskæftige os yderligere med, men jeg følger trang til i særlig grad at fremhæve bestemmelserne i §§ 7, 8, 9 og 10 og at gøre det med den motivering, at jeg synes, det er rart og fornuftigt, at vi her tager den fulde konsekvens af vore egne beslutninger. Jeg har på andre områder oplevet mange ejendommelige procedurer, som bestod i, at folketinget vedtog et eller andet ved lov, og derefter gav man sig alle mulige andre steder til at diskutere med alle mulige andre myndigheder, hvorvidt denne vedtagelse skulle respekteres eller ej. Jeg finder det ganske overflødig, at folketinget vedtager noget som helst ved lov, hvis det derefter ikke er gældende. Jeg synes, det er en udmærket måde at bygge det op på rent planlægnings-

mæssigt, og derfor vil jeg altså gerne give en kompliment til lovforslagets tankegang på dette område. Når vi har en grundig behandling af det i folketinget, så skal alle hensyn være taget med i betragtning. Når man kommer til en beslutning, så er det da klart, at den beslutning også forudsætter, at administrationen retter sig efter den, uanset om administrationen tilfældigvis skulle ligge under en anden minister. Så det synes jeg er udmærket.

Jeg morer mig en lille smule over § 2, stk. 2, og det kan måske være indledningen til nogle principielle bemærkninger. Der står nemlig:

„Tilladelse må ikke meddeles, hvor det skønnes betænkeligt af hensyn til sikkerheden eller andre væsentlige, almene interesser“.

Det er egentlig en morsom bemærkning, for det er jo en dyb knæbøjning for fornem-melsen af, at det er noget frygteligt livs-farligt noget, vi her skal til at beskæftige os med. Jeg tror ikke, det har været meningen med formuleringen på nogen måde, men enhver kan forestille sig den modsatte bemærkning, og der ligger jo næsten indrekte et bidrag til en debat, der efter min mening allerede er kørt helt af sporet.

Det er naturligvis en oplagt, politisk afgørelse, hvor og hvornår det første elektricitetsværk, der skal drives ved kerne-energi, skal bygges i Danmark, og det er også helt klart, at en afgørelse ikke kan træffes alene på grundlag af nogle faktiske oplysninger af konkret karakter, som jeg vil sige kan måles og vejes. Det er da også en kendsgerning, at der nu igennem lang tid har været ført en agitation mod anvendelse af kerneenergi til fredelige formål og til fremtidens elektricitet og på en måde, som efter min opfattelse allerede har tilsløret og fordrejet de faktiske forhold. Uanset dette er der altså stadig visse ting, der kan måles og vejes, og der er stadig noget, der er rigtigt, og noget, der er forkert. Naturlove afgøres ikke ved afstemninger, og det er stadig rigtigt, at en politisk afgørelse naturligvis må tage hensyn til andre ting. Man kan altid diskutere, hvilken vægt disse faktiske ting skal have, men de er der, og de er faktiske, og de ændres ikke ved afstemninger. Derfor er det nødvendigt, at

[Guldberg.]

de faktiske, naturvidenskabelige oplysninger er i orden, og det må være administrationens og regeringens opgave, men også folketingets, at undgå, at disse faktiske forhold bliver begravet i en flom af pseudo-videnskabelige argumenter fra folk, der foregiver at have forstand på området, uden at de egentlig har andet end en overbevisning, som vi har al respekt for, men ikke med hensyn til bedømmelse af de rent faktiske forhold.

Der kan derfor være grund til ved denne lejlighed at sige nogle ord om hele baggrunden for, at vi i den vestlige verden går over til at tage kerneenergi i brug som en del af vores energiforsyning, for der er for mig ingen tvivl om, at der bag dette ligger en politisk hensigt. Vi ved, og vi har vel længe vidst, at den høje levestandard og den høje sociale standard og tryghed, som de frie demokratiske vestlige lande i særlig grad har kunnet glæde sig over, ikke i det lange løb kan eller bør være reserveret for en mindre del af Jordens befolkning. Vi har længe vidst, at den industrielle kultur og teknologi, som vi har anvendt til at opnå vores resultater med, ikke uden videre kan anvendes på nøjagtig samme måde, hvis den skulle bruges over hele Jorden og af alle andre mennesker, fordi den netop er karakteriseret ved, at vi har brugt koncentrerede energikilder og råstofressourcer uden at beskæftige os så forfærdelig meget med, om der i det lange løb også kunne være nok til alle, og uden at beskæftige os så forfærdelig meget med, hvad affaldsproduktion egentlig var for noget. Det er ganske elementært, og det har været kendt i mange år, men det betyder altså også, at hvis de lande, vi hører til, de vestlige, de frie lande, vil bidrage til udviklingen for resten af Jordens befolkning, som vi jo vil, så må de også bruge deres opfindsomhed og deres videnskabelige evner til at skabe en gradvis ændring i den teknologi, som er deres, samtidig med at den dermed bliver mulig at overføre, men altså i ændret form, til andre befolkninger.

Der er ikke noget beklageligt, tragisk eller mærkværdigt deri. Det kan gøres langsomt uden at nedbryde den vestlige verdens grundlag og levevilkår, og det kan heller ikke gøres på anden måde. Renset for al

politik må man sige, at det er nødvendigt, at vi i den vestlige verden beslutter os til at tage de nye muligheder i brug, og imellem disse er en af de vigtigste og aktuelle kerneenergien.

Der har været ført en skrækkampagne, som har fået mange mennesker til at tro, at det skulle indebære en række farer og trusler, som går langt ud over det, der er gældende for den teknik, som vi i forvejen anvender. Det kan være svært at forstå, hvad formålet med en sådan agitation egentlig har været. Der er jo ingen, der forestiller sig, og der er heller ingen praktisk mulighed for at tænke sig, at kerneenergi skal afløse alle andre energiformer, og de regnestykker, der hviler på, at kerneenergi skal overtage en væsentlig del af den fremtidige energiforsyning, er forkerte. Det er heller ikke videnskabeligt rigtigt, at energifremstilling ved hjælp af kerneenergi er farligere end det, man i forvejen beskæftiger sig med og bruger. Sådanne påstande er ikke videnskabeligt objektive, og jeg har i øvrigt også lagt mærke til, at de meget tit fremsættes af folk, der ved siden af hylder den filosofi, at den objektive, videnskabelige sandhed ikke eksisterer, og så bliver det jo ikke særlig overbevisende.

Hvis det lykkes i større eller mindre omgang, og det er det måske, at skabe angst og usikkerhed hos mange mennesker, så opstår der en hel række spørgsmål, som egentlig er kunstigt fremkaldt. Så spørges der naturligt, og det kan jeg da godt forstå, om man f.eks. ikke helt kan lade være at anvende kerneenergi, og om man ikke kunne nøjes med solen og vinden og tidevandet. Vel, svaret er for det første, at foreløbig kan det i hvert fald ikke give noget væsentligt bidrag til løsning af den opgave, vi skal klare, men at det er klart, at på længere sigt er der mange andre former for energifremstilling, som kan komme i betragtning og blive anvendt. Men jeg vil dog endelig minde om, at hvis de skal behandles på samme måde som kerneenergien, så må vi være klar over, at hver gang man vil tage en ny metode i brug, vil det være muligt at føre en tilsvarende agitation.

Hvorfor skulle man gå imod, at en del af den danske elforsyning nu ikke længere skal ske ved kul og olie, men i stedet for ved kerneenergi, når kerneenergi er mindre farlig og mindre forurenende end det, man har i

[Euldberg.]

forvejen? Det er klart, at forkerte oplysninger og skrækkampagne kan få folk til at spørge, om vi så ikke kunne slippe her i Danmark, om vi ikke kunne blive fri for det, så kunne de andre jo klare det. Men hovedspørgsmålet må da blive: hvorfor skulle vi det? Hvorfor skulle den danske befolkning bære en særlig byrde energimæssigt og økonomisk i forhold til vores nabolande, hvis kerneenergien ikke er farligere eller mere forurenende end det, vi har? Man kunne med lige så stor ret i sin tid have spurgt om, hvorfor vi skulle bruge kul- og olieværker og ikke nøjes med at udnytte vore naboers vandkraft.

Det er klart, at mange af disse spørgsmål stilles ud fra en oprigtig ængstelse, og det er derfor også vigtigt, at vi siger til dem, at de er forkert orienterede.

Jeg minder om den oprindelige atomkampagne, som gik i gang i hele den vestlige verden på én gang under det motto, at vi kunne bruge atomerne til fredelige formål. Det er ofte nøjagtig de samme, der nu fører denne kampagne mod anvendelsen til fredelige formål. Det er ikke muligt at vide, i hvor høj grad noget sådant egentlig er organiseret, men jeg skal ikke nægte, at det undrer mig, at man sådan kan lukke op og i for disse argumenter ret generelt og over hele verden omtrent uden at prøve deres videnskabelige og faktiske værdi.

Vi skal have en afgørelse på disse ting, og vi skal give det den tid, det skal have, men jeg vil gerne henstille til regeringen, at man ikke lader sig køre ud i en pseudodebat. Jeg vil gerne sige til handelsministeren, som har oplysningssiden af dette, at jeg håber, at der er en klar linje politisk, som består i, at formålet med oplysningsarbejdet er at frembringe oplysninger om de faktiske forhold og ikke lægge grundlaget for en debat. Jeg har set udtalelser, der kunne tyde på, at der var nogle, der kunne forestille sig, at man skulle have en livsstilling også i en debat efter beslutningerne, og det er ikke ligefrem det, jeg vil anbefale. Jeg beder om, at vi nu tager vores tid her i sommer til at se på tingene. De er såmænd så gennemarbejdede også andre steder, at det skulle være tid nok, så vi derfor til efteråret og hurtigt kan tage denne afgørelse og ikke pjokke os fra nogle vanskeligheder.

Kjærulff-Schmidt (FP):

Om det konservative forslag til folketingsbeslutning skal jeg blot sige, at fremskridtspartiets folketingsgruppe ikke finder, at forslaget i den udformning, det har fået, er egnet som grundlag for en principiel diskussion om indførelse af atomkraft.

Fremskridtspartiet mener derimod, at det er rigtigt, at regeringen har besluttet sig til at fremsætte lovforslaget om atomanlæg i denne samling. Der har jo i de sidste dage været forlydender om, at regeringen ville tage forslaget tilbage og vente med at fremsætte det til næste samling. Mit parti mener, det er rigtigt, at regeringen har holdt fast ved, at vi må i gang med behandlingen af forslaget nu.

Vel inden for det næste halve eller hele år vil folketinget komme til at træffe en principiel beslutning om, hvorvidt Danmark på samme måde som en lang række andre lande skal gå i gang med opførelse af atomkraftværker. Når denne principielle beslutning skal træffes, vil det være rigtigt, at folketinget og det energipolitiske udvalg har gennemarbejdet dette lovforslag så grundigt, at der hersker nogenlunde klarhed over den procedure, der skal følges, hvis der skal oprettes a-værker.

Jeg vil blot lige sige, at jeg også tror, det er rigtigt, at undervisningsministeren har valgt den fremgangsmåde, at forslaget opdeles i en egentlig procedurelov og en ikrafttrædelseslov. Det ville måske også have været heldigt, om folketinget og det energipolitiske udvalg havde været orienteret i samme omfang som dagspressen, men sigtet i undervisningsministerens planer på dette område synes jeg er rigtigt.

Jeg skal også sige, at det er mit partis opfattelse, at den principielle beslutning om, hvorvidt Danmark skal opføre atomanlæg, bør træffes forholdsvist snart. Der må en afklaring til i næste folketingssamling. Der er næppe noget at vinde ved at udskyde afgørelsen. Det er vigtigt, at vi begynder at disponere efter, om vi har atomkraft, eller om vi ikke har atomkraft i årene henimod århundredskiftet, hvor de kendte, traditionelle energiresourcer så småt vil være ved at blive brugt op.

Det skal også siges, at det er opfattelsen hos et flertal af fremskridtspartiets folketingsgruppe, at den principielle beslutning,

[Kjærulff-Schmidt.]

der skal træffes, har så stor betydning, at det vil være rigtigt at lægge den ud til en folkeafstemning. Det nuværende folketing kan ikke hævde, at vi er valgt på grundlag af vor holdning til atomkraftspørgsmålet. Først ved gennemførelsen af en folkeafstemning som slutstenen på det oplysningsarbejde, der skal foregå, vil der være grundlag for den brede, folkelige beslutning — positiv eller negativ.

Om forslagens indhold mener fremskridtspartiet, at der i for høj grad er tale om en bemyndigelseslov, hvor temmelig vidtgående beføjelser placeres hos administrationen, først og fremmest hos atomenergikommissionen og miljøministeriet. Det er efter forslaget således, at alle sikkerhedsspørgsmål, valg af reaktortyper, de krav, der skal stilles til anlæg og drift af atomkraftværkerne, fjernes ira folketingets direkte indflydelse og i virkeligheden placeres hos atomenergikommissionen. Når man nu i det daglige lovgivningsarbejde ser, med hvilken omhu folketinget på mange områder lovgiver helt ned i detaljerne, ofte for langt ned i de mindste detaljer, så kan det undre, at dette ret betydningsfulde lovforslag opstiller så uendelig vide rammer, at man i virkeligheden overlader til administrationen at fastsætte de regler, der virkelig har betydning. Man har en vis fornemmelse af lovgivningsmagtens afmagt over for de tekniske problemer, så man indskrænker sig til at sige, at folketinget må træffe de principielle beslutninger, og så må administrationen i virkeligheden finde ud af resten. F.eks. bemyndiges undervisningsministeren i forslagens § 4 til at fastsætte generelle sikkerhedsregler. Det ville nok være naturligt, at det var et lovgivningsanliggende, og jeg vil da i alt fald foreslå undervisningsministeren, at de hidtil indhøstede erfaringer om sikkerhedsspørgsmål fra Risø og de overvejelser, man i atomenergikommissionen har gjort sig om generelle sikkerhedsregler, kan stilles til rådighed for det energipolitiske udvalg, så vi under udvalgsarbejdet kan se på, om ikke man med fordel kan indarbejde i hvert tilfælde de vigtigste af de generelle sikkerhedsregler i selve lovforslaget.

Bestemmelserne i forslagens § 10, stk. 2, er nok også alt for vidtgående. Det er bestemmelserne om miljøministerens adgang til i

meget vidt omfang at sætte lovgivning ud af kraft. Hvis det er regeringens opfattelse, at folketinget i hvert enkelt tilfælde skal tage stilling til placering af atomkraftværker, så må det vist være rigtigt, at folketinget samtidig tager stilling til, om der skal ske fravigelser i byplanloven, by- og landzone-loven, miljøbeskyttelsesloven og de andre love, der er omtalt i forslagens § 10. Jeg tror ikke, der kan være så store vanskeligheder ved at gennemføre en procedure, hvor det er folketinget, der selv tager stilling til, om visse dele af lovgivningen skal sættes ud af kraft, for de spørgsmål, der kan være tale om, f.eks. at ophæve naturfredning, vil jo være fuldt ud oplyst på det tidspunkt, hvor folketinget skal tage stilling til en placering af et kraftværk.

Jeg skal til slut rejse spørgsmålet om de straffebestemmelser, forslaget indeholder. Den strafferamme, der arbejdes med for overtrædelse af atomlovgivningen, er bøde, hæfte eller fængsel indtil 2 år. Det indebærer, at den, der uden tilladelse opfører et atomkraftværk eller måske fremstiller brintbomber hjemme i sin kælder, straffes på linje med den mand, der er gift med en bagerkone, der ikke kan finde ud af at lave momsregnskaberne rigtigt. Jeg synes, det er værd at overveje i udvalget, om ikke der er tale om så alvorlige forbrydelser, at straffebestemmelserne må ses i et noget andet lys.

Vi er fra fremskridtspartiets side villige til at gå i gang med det indgående arbejde, der nu må finde sted i det energipolitiske udvalg, så vi kan få gennemarbejdet og afsluttet behandlingen af dette lovforslag forholdsvis hurtigt.

Lone Dybkjær (RV):

Lovforslaget er jo blevet kaldt en procedurelov, og det kan derfor være vanskeligt at diskutere sådan nogle mere overordnede principper i forbindelse med det, hvis man skal overholde, at vi kun skal betragte de mere proceduremæssige ting. Jeg er glad for tilsagnet om, at det ikke vil blive gennemført i denne samling.

Jeg vil godt kommentere nogle enkeltparagraffer i lovforslaget, inden jeg til slut går over til nogle mere principielle bemærkninger i forbindelse med atomkraft. Loven er jo blevet udvidet i forhold til tidligere. Det er ikke helt klart for mig, hvad det egentlig

[Lone Dybkjær.]

vil indebære i praksis. Hvilken kontrolfunktion vil man så nu tillægge undervisningsministeren, som ikke tidligere har ligget i undervisningsministeriet?

Jeg må sige, at jeg er uenig med hr. Guldborg i meget af det, han sagde, og det vil jeg kort omtale senere hen, men jeg vil give ham ret i, at det i og for sig er ejendommeligt, at vi stadig væk kører rundt med bestemmelsen om, at tilladelse ikke må meddeles, hvor det skønnes betænkeligt af hensyn til sikkerheden. Det er nok klart, at det er, fordi det er en bestemmelse, der er videreført fra den gamle lov, men det er jo rigtigt, at netop ved, at man har en sådan lov, så gør man opmærksom på, at dette er noget ekstraordinært farligt, og det kan måske være med til at forvirre debatten.

Med hensyn til § 3 og spørgsmålet om folketingsbeslutningen har der jo allerede i den offentlige debat været tværet en hel del i det, og jeg skal sige, at det er jo én måde, man kan løse problemerne på. Jeg vil godt henvise til, at jeg altså foreslog en anden måde at gøre det på, og mit grundlag for at gøre det var, at jeg synes, vi virkelig skulle prøve på, om ikke vi kunne få denne beslutningsprocedure forenklet så meget som overhovedet muligt. Det er klart, at det ikke er noget, og vi i dag overhovedet kan tage stilling til, og jeg beder heller ikke undervisningsministeren for så vidt om at komme med noget svar på det, men blot tage det med i sit arbejde videre frem.

Den anden principielle bemærkning, som vedrører § 3, er, i hvilket omfang der skal være et samarbejde mellem undervisningsministeren og folketingets energipolitiske udvalg, måske også forskningsudvalget. Det synes jeg nok ikke er helt afklaret i lovforslaget. Det kan godt være, at forsknings- eller energiudvalget skal mere ind, end det sådan umiddelbart fremgår af lovforslaget, og at det skal stadfæstes ved lov.

Så har jeg et enkelt mere principielt spørgsmål omkring § 3, stk. 2, fordi nogle af de tilladelser til drift af anlæg, der er omtalt i lovens § 1, skal godkendes af folketingets energipolitiske udvalg. Jeg kunne egentlig godt nævne, at det for mig ser ud, som om man herved har opnået, at folketingets energipolitiske udvalg skal godkende det, hvis vi skal have berigningsanlæg her i lan-

det, hvad jeg nu ikke tror vi skal, men hvis vi skal have dem, så skal de godkendes af det energipolitiske udvalg, mens tilladelse til atomkraftværker skal gå via en folketingsbeslutning. Det forekommer mig altså, at der dér er noget afklaringsarbejde.

I forbindelse med § 3, som jo er en af de vigtige paragraffer i lovforslaget, vil jeg også godt rejse spørgsmålet om atomenergikommissionen. Det forekommer mig, at sådan som atomenergikommissionen er sammensat i øjeblikket, er der tale om en vis interessekonflikt i forbindelse med loven. Atomenergikommissionen skal jo netop kontrollere og føre tilsyn med nukleare anlæg her i landet, og de eneste atomkraftanlæg, vi får, vil formentlig være drevet af elsel-skaberne, som også er repræsenteret i atomenergikommissionen. Jeg synes, det ville være rart, hvis vi i forbindelse med loven fik rettet op på denne sag.

Det fører mig direkte til det næste punkt, som vedrører spørgsmålet om betaling. Der har undervisningsministeren i bemærkningerne skrevet, at elsel-skaberne, eller hvem det nu bliver, der skal lave atomkraftanlæg, skal betale et gebyr, som stort set svarer til de udgifter, som man fra det offentliges side vil få i forbindelse med tilsyn og kontrol med gennemførelse af eventuelle atomkraftværker. Det forekommer mig, at det må være rimeligt, at vi kræver, at der naturligvis skal ydes fuld betaling for det arbejde, det offentlige har i denne sammenhæng. Det synes jeg godt vi kan fastslå som et princip. Vi må have en rigtig pris for, hvad det koster det offentlige at arbejde med den slags ting.

Det andet spørgsmål i bemærkningerne, som bekymrer mig lidt, er spørgsmålet om, at der skal ansættes personale for den betaling, man får for dette tilsyn. Det vil altså sige, at det mandskab, man har i atomenergikommissionen og herunder også forsøgsanlæg Risø, i sig selv ikke skal klare noget i forbindelse med tilsynet. Det arbejde, man får i forbindelse med tilsyn, er altså en slags ekstraarbejde, som skal gå ud over den virksomhed, man har i dag. Jeg er naturligvis godt klar over, at de medarbejdere, der er på Risø og i atomenergikommissionen, i høj grad vil blive inddraget, men alligevel vil der altså blive tale om, at man skal ansætte ekstra mandskab. Det synes jeg ikke virker rigtigt. Jeg mener, at vi har forsøgs-

[Lone Dybkjær.]

anlæg Risø og atomenergikommissionen netop til det samme, og i hvert fald er det noget, vi kommer til at diskutere nøjere.

Det fører mig endelig til det næste spørgsmål, nemlig om tiden ikke er ved at være moden til, at vi overvejer at opdele atomenergikommissionen. Det er jo en deling, man har set i andre lande, f.eks. USA og England, hvor atomenergikommissionen bliver splittet, kan man nærmest sige, i to, sådan at den ene del tager sig af tilsyn med nukleare anlæg, og den anden del omdannes til en energikommission. Det synes jeg er noget, vi også bør overveje her i Danmark. Der er ikke tvivl om, at vi kommer til at satse også på andre energiformer end atomkraftværker, uanset om vi får atomkraftværker her i landet eller ej.

Nu har også jeg selvfølgelig bemærket, at der er ført en vis kampagne mod Risø i aviserne, og jeg vil meget gerne understrege, at dette fra min side ikke er at betragte som en hetz imod det arbejde, Risø har udført. Jeg føler, at man bør tage en saglig, kan man kalde det drøftelse af, hvad det er for et arbejde, man skal lave i atomenergikommissionen og forsøgsanlæg Risø. Det er trods alt noget, der koster noget, der minder om 100 mill. kr. om året, og dette arbejde må naturligvis gennemgå nogle vurderinger præcis på linje med, hvad arbejde alle andre steder må, og hvis der skæl være besparelser andre steder, ja, så må også Risø komme ind i billedet. Men — og det er det afgørende for mig — jeg har ikke været enig med Risø-medarbejdere i alle de diskussioner, vi har haft omkring disse spørgsmål, men der har i hvert fald ikke fra min side på nogen måde været lagt op til en hetzagtig kampagne imod Risøs medarbejdere. Det føler jeg måske kan være nødvendigt at understrege i denne sammenhæng.

Den sidste paragraf, jeg vil tage frem, er § 10, som omhandler spørgsmålet om de miljømæssige bestemmelser. Det er jo en klar konfliktparagraf, fordi vi på én måde arbejder med, at vi skal etablere nærdemokrati, og på den anden måde også erkender, at det i visse situationer kan være nødvendigt, at vi ligesom tager nogle overordnede samfundsmæssige hensyn. Jeg skal egentlig ikke her tage nogen stilling til, hvordan vi skal ende med at få denne paragraf formu-

ret, men jeg skal blot sige, at vi må gøre os klart, at der altså er nogle konfliktmuligheder, som vi kommer til at drøfte, og jeg synes, vi kommer til at drøfte nærmere, hvordan det vil være muligt for os at inddrage den lokale befolkning i forbindelse med en eventuel beslutning om et atomkraftværk.

Jeg skal så i tilknytning til det næste forslag, nemlig det, der er fremsat af det konservative folkeparti, sige, hvad der vel heller ikke er nogen der er i tvivl om, at vi ikke kan gå ind for, at man på nuværende tidspunkt tager en beslutning om at bygge atomkraftværker her i landet. Vi mener, det er nødvendigt, at vi først har en energipolitisk plan, og en sådan energipolitisk plan skal indeholde elementer som forbrug, forsyning, miljø, sikkerhed og tillige økonomi. En sådan plan foreligger ikke på nuværende tidspunkt, og man kan derfor ikke tage stilling til, om man skal have atomkraftværker eller ej.

Der var jo meget i hr. Guldbergs tale, som nok kunne friste til, at man kommenterede det, men jeg vil godt medgive ham den ene ting, at det, at man har atomkraftværker — det var vel nok noget, han indirekte sagde — jo ikke betyder, at man absolut skal have en vækst. Det er rigtigt, men problemet er blot, at den energipolitiske redegørelse, som vi fik sidste år, fremlagde en vækst, fuldstændigt som vi hidtil havde set det, og det kom til at virke uendelig hårdt, navnlig fordi vi lige umiddelbart inden havde haft en energikrise, som jo fik os til at tænke over, om den udvikling, vi gik ind for, nu også var den rigtige.

Jeg tror, det er meget farligt at sige, at de mennesker, der er kritiske over for atomkraftværker, tilhører den ene eller den anden kategori. I anledning af det, hr. Guldberg sagde om, at de, der havde gået i atommarch, var de samme, som gik imod en fredelig udnyttelse af atomenergien, kan jeg oplyse, at mig bekendt er der adskillige Risø-medarbejdere f. eks., der var med i atommarcherne i sin tid, som i dag går stærkt ind for atomenergi. Det betragter jeg kun som et eksempel på, at det er frygtelig farligt at placere folk i nogle grupper og sige: de vil have et andet samfund, det er et lavenergisamfund, og det bliver så og så dårligt. Man kan godt tillade

[F. one Dybkjær.]

sig i dag at have en almindelig kritisk holdning til en ny teknologi, uden at det betyder at betyde, at man vil lave revolutioner og sætte hele verden af lave.

Ninn-Hansen (KF):

Hr. Erik Holst begyndte med at overrække undervisningsministeren en hel masse blomster for et tilsagn, som jeg ikke har hørt noget om. Derimod ved jeg, og her røber jeg vel ingen hemmelighed, at folketingets energiudvalg flere gange har drøftet spørgsmålet om formen, og der var almindelig stemning for, at man skulle finde frem til en form, der ikke kunne udelukke folkeafstemning. Jeg må sige, at jeg ville finde det forkert, hvis de 60 medlemmer af folketinget ikke har samme ret, som de har i andre sager til at begære en folkeafstemning. Det var det synspunkt, vi havde i udvalget, og det kan da kun glæde mig, hvis jeg nu om lidt hører, at undervisningsministeren tilslutter sig dette synspunkt.

Dermed være ikke sagt, at jeg mener, vi skal have en folkeafstemning. Det mener jeg ikke. Jeg mener, at folketinget er i stand til at træffe denne — det skal erkendes — betydningsfulde afgørelse i denne sag, og at der ikke er behov for en folkeafstemning, men hvis 60 medlemmer kræver det, så får vi det selvfølgelig.

Jeg vil gerne give hel tilslutning til, hvad hr. Guldberg sagde i forbindelse med det forslag, vi har fremsat. Hr. Guldberg sagde: Vi bør have vedtaget atomkraftanlægget til efteråret. Må jeg gøre opmærksom på — hr. Guldberg ved det jo i forvejen — at folketingsåret varer indtil den 6. oktober, så vi er altså ganske enige om, at vi til efteråret bør have vedtaget denne sag. Hvis jeg har forstået hr. Kjærulff-Schmidt rigtigt, så var han af samme opfattelse, at man snarest muligt skulle have vedtaget dette atomkraftanlæg igennem en lovgivning.

Når vi har fremsat forslaget, så skyldes det, at vi ikke mener, vi skal gå ind i den tredje samling, og måske også en ængstelse for, at nogle grupper, der presser meget på den anden vej, skal få for meget held med sig.

Jeg havde ventet en mere positiv tale fra socialdemokratiets ordfører i dag og er

selvfølgelig ængstelig for, at nogle skal blive for svage i koderne i denne sag, efterhånden som indvendingerne kommer frem. Jeg mener ikke, man kan sige, som hr. Erik Holst gjorde det, at det er en hån imod folketinget, hvis man vedtager denne sag, inden det nye folketingsår begynder den 7. oktober. Jeg vil da tro, der er en stor interesse i tinget for sagen. Om der er en umådelig stor interesse, er måske mere tvivlsomt — hvis vi tæller op, så kan man tvivle på, om man skal lade udtrykket „umådelig stor“ gå på denne forsamling. Jeg tror, der er en interesse, men skulle den ikke kunne tilfredsstilles i løbet af sommermånederne, som hr. Guldberg også gav udtryk for, igennem den debat, vi ganske naturligt skal have om det? Det er 15 måneder siden, det første forslag blev fremsat om gennemførelse af atomkraftanlæg. Der har altså været megen lejlighed til at drøfte sagen i den tid, og så kommer denne sommer altså med. Vi mener, det er tilstrækkeligt, og kan ikke indse, at der er nogen grund til en fortsat udskydelse.

Men i øvrigt vil jeg da takke undervisningsministeren og regeringen for lovforslaget, for dette lovforslag, der hedder lov om atomanlæg, må selvfølgelig betyde, at regeringen går ind for, at vi skal have atomkraftanlæg. Ellers ville det jo være kvalificeret spild af tid at fremsætte det, hvis regeringen ikke har disse hensigter og dette formål. Heri er vi enige.

Det er jo en kendsgerning, at atomkraftanlæggene har vundet meget stærkt frem inden for vor egen verdensdel. Så vidt jeg ved, er der i øjeblikket kun 8 af Europas lande, der ikke har atomkraftanlæg. Et par af dem ønsker det ikke, fordi de har andre energimuligheder, og et par andre er i fuld gang med at forberede at få det. Det er altså langt det største antal lande, der har det.

Hvis man ser på hele diskussionen om den risiko, der er forbundet dermed, ja, så er det dog en kendsgerning, at 25 km fra København har vi et svensk værk. Ikke mange kilometer syd for den danske grænse omkring Hamburg har vi tyske værker. Jeg kan egentlig vanskeligt se, at man kan placere et atomkraftværk her i landet, der, hvis risikoen var til stede, ville ramme flere end værkerne med de placeringer, der er

[Ninn-Hansen.]

tale om i andre lande. Det er jo ikke noget, man kan afgøre nationalt.

I øvrigt er den meget stærkt overdrevet, denne tale om risiko og ulykker, da der har vist sig mindre risiko for ulykker på atomkraftanlæg, end der er gener og ulykker ved produktion af kul og olie. De ansatte på et atomkraftværk er udsat for større risiko for en færdselsulykke på vej til eller fra arbejde end for ulykker på selve arbejdspladsen. Den skrækkampagne, der har været ført, har efter min opfattelse intet med realiteterne at gøre.

Hvis det er ud fra moralske synspunkter, modstanderne af atomkraftanlæg i Danmark vil hævde deres synspunkter, så ved jeg ikke, men det får jeg måske besvaret her i dag, om modstanden betyder, at vi skal afbryde vores elsamarbejde med Sverige. Det vil jo være den fuldstændige opfyldelse af de moralske anfægtelser, nogle har. For det kan da ikke være mere rimeligt at modtage strøm fra Sverige i kraft af et atomkraftanlæg end selv at bygge det.

Vi er principielt tilhængere af opførelsen. Vi mener i øvrigt, at vi her i landet har taget stilling reelt for mange år siden, for 20 år siden, da man traf en beslutning om, at man skulle søge at fremme atomforskningen, at man skulle anvende atomkraften til civile formål.

Når vi i det konservative folkeparti går ind for atomkraftanlæg, så er det, fordi atomkraften vil kunne blive et vigtigt led i en energipolitik her i landet. Formålet med energipolitikken må være at finde frem til den billigste fremstilling af energi af hensyn til produktion og beskæftigelse. Jeg har nok set, at nogle modstandere siger, vi godt kan undvære denne energikilde, selv om det betyder nedsat produktion. 150.000 arbejdsløse skulle dog være tilstrækkeligt også for dem, der er bange for en produktionsforøgelse. Det ser ud til, at begrænsninger af produktionen behøver vi ikke at arbejde for, de kommer af sig selv.

Det er også af betydning for vor uafhængighed, at der findes alternative energimuligheder. Vi har set olieleverancen blive brugt som våben. I første omgang gik det vel nok mest ud over de højt industrialiserede lande, men efterhånden kan vi jo se, at de lande, der er blevet ramt mest, er

u-landene, altså dem, der dårligst kan tåle det. En kronik af professor Ølgaard i Jyllands-Posten — i går var det vist — synes jeg meget klart redegjorde for dette.

Jeg tror også, vor deltagelse i internationalt samarbejde om energipolitikken vil få stigende betydning. Derfor synes jeg også, at vi selv må være med i en planlægning og planlægge ordentligt. Det er ikke alene atomkraften, men også andre energiformer, der nødvendiggør internationale aftaler om kontrolforanstaltninger og i visse tilfælde begrænsninger. Det var ganske interessant at se på det sidste møde, der blev holdt i den internationale parlamentariske union, hvor 62 nationer var til stede, hvor langt man slutter op om disse kontrolforanstaltninger, men også den positive måde, hvorpå man omtaler atomkraftanlæggene, bl. a. derigennem at man skal bistå u-landene.

Endelig vil jeg gerne sige om denne energipolitik, at selvfølgelig er det helt afgørende for Danmarks videre industrielle udvikling og dermed for befolkningens levestandard her i landet, at vi har tilstrækkelige energikilder til rådighed. Vi er mere sårbare end nogen andre, fordi vi ikke har dem selv, fordi vi er nødsaget til at fremskaffe energi udefra. Derfor mener vi også, at det gælder om at handle i tide. Der har været talt uhyre længe om denne sag; nu mener vi altså, at en afgørelse meget snart må træffes.

Morten Lange (SF):

Der er allerede nogle meget interessante småstykker af historieskrivning i spørgsmålet om atomkraftværker i Danmark. Det var sådan, at da jeg kom ind i dette folketing for umindelige tider siden, i 1960, var det allerede et spørgsmål, der var ved at komme på dagsordenen, og en prognose gik ud på, at det tog nok ikke så forfærdelig mange år. På det tidspunkt var der så sandelig ikke nogen større folkelig debat om disse meget svære sager.

Siden er der sket meget. Det var nok den prisudvikling omkring energikrisen, som vi konstaterede, der fik vore elværker til at indtage en holdning, der sprang over fra at være meget tilbageholdende og til at være — man kan vel sige noget mindre tilbageholdende.

Som problemstillingen nu er, er det til

[Morten Lange.]

gengæld blevet sådan, at der er en ganske omfattende debat om atomkraftværker — ud fra flere forskellige synspunkter. Jeg tror, vi gør vel i at være klar over, at det er ganske forskellige ting, som går ind i denne debat.

Det, som først trængte sig på, var vel nok spørgsmålet om sikkerhed. Jeg anser sikkerhedsspørgsmålet i forbindelse med atomkraftværker for at være særdeles velbelyst. Man kan selv tage stilling til oplysningerne, og skam få dem, som vildleder befolkningen i retning af at overdrive eller give oplysninger, der ikke er korrekte, for der er tilstrækkeligt mange korrekte oplysninger til at give en rigelig fremstillingsmasse. Det er svært, det er svære oplysninger med mange væmmelige ord i, men den hårde kendsgerning er, at den side af sagen anser jeg for at være særdeles veloplyst. Problemstillingen har vandret lidt fra strålingsrisiko over ulykkesrisiko til sabotagerisiko, og således har der da været udvikling i tingene. Et af de tilbageværende forholdsvis kritiske punkter er spørgsmålet om affald, som jeg mener også er sådan belyst, at man kan tage stilling til det. Dette er jo altid problemet. Er tingene således kendt, at man kan tage stilling til dem, eller er de store og mystiske?

Det forekommer mig, at der er væsentlig mere usikkerhed omkring det spørgsmål, der hedder behovet for at opføre et kraftværk i Danmark af ny type. Det ville der være, ganske uanset om dette kraftværk var fyret med olie eller gas eller kul eller med atomkraft. Der kommer vi ind i en anden og meget mere konstruktiv og vidtrækkende debat. Nogle mennesker definerer den som en vækstdebat, andre som en energidebat, og begge dele har relevans. Jeg var inde på det i mit første indlæg og finder det i virkeligheden i højeste grad centralt, for isoleret at tage stilling til, om vi skal opføre yderligere et større kraftværk i Danmark, den stillingtagen forekommer mig at være et inderligt konventionelt, jeg kunne næsten sige et kedeligt spørgsmål, i sammenligning med hele det omfattende spørgsmål, hvorledes dansk energipolitik skal være. Det er det, som først og fremmest er problemet. Vi er formodentlig allerede i en situation, hvor selv de projekter, elselskaberne arbej-

der med, som jo i realiteten er en fuldstændig konventionel udbygning med yderligere et kraftværk, bare fyret med atomkraft, det er en konventionel viderebygning af en gammeldags og ikke planlagt energipolitik. Om det overhovedet vil holde til skærsilden, om der overhovedet, hvis vi går ind for atomkraft, er nogen grund til at tro, at de projekter, man så vil se anmeldt, vil kunne passe ind i den kommende danske energipolitik, det skal jeg ikke kunne svare på på stående fod, men jeg synes ikke, der er meget, der tyder på det.

Vi er nok på vej til at skulle ansue denne sag på en helt anden måde. Jeg skitserede det for lidt siden i tilslutning til en anden lov sådan, at det er højst sandsynligt, at vejen til en mere sparsommelig anvendelse af energi går over en større kollektiv anvendelse og altså højst sandsynligt et helt andet mønster af offentligt kraftfremstilling end det, vi har i øjeblikket.

Det gør, at jeg er usædvanlig tilfreds med, at vi ikke skal træffe beslutning i denne sag lige nu, over hals og hoved, simpelt hen fordi jeg tror det beslutningsgrundlag, der foreligger, ikke er tilstrækkeligt. Det er ikke indpasset i en plan, men selv i sin uindpassede form forekommer det mig at være konventionelt og lidet tilpasset til nogen udvikling.

Der er naturligvis undervejs en lang række spørgsmål, der må tages stilling til. Jeg har ikke med disse bemærkninger taget nogen som helst stilling til spørgsmålet om atomkraft eller om udbygning af kraftværkerne. Jeg har ment, at det helt klart må indpasses i en samlet energipolitik. Men rent konkret kommer der altså et par problemer op, som vi i hvert fald savner en præcisering af. Det er en afvejning af de forskellige energikilders muligheder i de kommende år, hvor uranforekomsterne byder på en række kritiske spørgsmål. Vi må have belyst, om det er rigtigt, hvad der bliver sagt, at uranforekomsterne er meget stærkt begrænset af kartelkontrol. Det er én påstand, og den vil vi gerne have belyst, for den har med afgørelsen at gøre. Samtidig vil vi gerne have belyst, hvordan det ligger med mulighederne for at fremskaffe den fornødne uran. Med den vækst, der har været i anlæggelse af atomkraftværker, er jeg bekendt med, at den meget kraftige fremskyndelse

[Morten Lange.]

af uranudvindingen er et reelt problem. Der er altså to sider af denne sag, som vi må have rede på inden den konkrete side af forhandlingen.

I den konkrete del af debatten indgår naturligvis selve den procedurelov, vi her behandler, som tager stilling til mange ting — mange ting som jeg mener den tager stilling til på teknisk korrekt måde, så har jeg vist ikke sagt noget galt. Men der er et beslutningskompleks inde i den, som jeg gerne vil sige noget om. Det drejer sig om den enorme magt, som bliver tillagt miljøministeren. Det har vi grund til at se meget nøje på i udvalget, men jeg har da tænkt over det i forvejen. Det er jo sandflugtsloven og kystfredningsloven og by- og landzoneloven og naturfredningsloven og jeg ved ikke hvor mange love, miljøministeren får lov til at gøre vold på, hvis man vedtager lovforslaget, som det foreligger.

Det kan give anledning til en hel del betænkkeligheder. Jeg vil gerne på nuværende tidspunkt for min egen part nævne, at det kan også give anledning til en meget bedre og rigtigere analyse af, hvorledes man skal forholde sig over for alle disse miljøhensyn. For hver enkelt af disse love vil der sikkert være et eller andet problem i forbindelse med et sådant større anlæg. Der vil altid være en eller anden dam i nærheden, man gerne vil have fredet, og en klit, og hvad der ellers er. Jeg er helt sikker på, at der i forbindelse med ethvert kraftværk kunne rejses en hel flok sager. Jeg er lige så sikker på, at de fleste af dem ville lige over for større anlæg, men det, som man nu stiler efter her, er i virkeligheden en samlet anskuelse af alle disse indvendinger. Jeg mener, de derfor hver for sig får større vægt, og jeg tror, det er rigtigt at lægge denne fuldmagt hos miljøministeren, netop for vi kan få en samlet afvejning af alle disse indvendinger. Men det er naturligvis betingelsen, at det er helt klart for befolkningen i dette land, at her er spørgsmål, som man i givet fald må komme til folketinget og lægge frem i helt konkret form, således at de kan komme med ind i afvejningen.

Der er ikke nogen vanskeligheder ved at være lige så skarpsleben teknisk som hr. Guldberg. Det var en nydelig præsentation af det teknokratiske syn på en lovgivning

af den art. Det ville ikke være så forfærdelig svært for mig at holde en tale af lignende art, den er nem. Men det, som jeg mener er afgørende i folketingets holdning over for denne sag, det er tofold. For det første at indpasse hele dette i et samlet kompleks af en energipolitik. Uden dette er sagen værdiløs. Og for det andet ikke at rende ind i en konflikt med befolkningen om skridt af denne art. Det sidste må være overordentlig magtpåliggende for et folketing. Derfor er jeg tilfreds med, at undervisningsministeren vil ændre lovforslaget — ellers skulle jeg da gerne selv have stillet forslag om det — således at dette spørgsmål i den sidste ende kan blive lagt frem til folkeafstemning. Det rører ved så meget i befolkningen, som vi simpelt hen ikke kan sætte os ud over, uden at vi kompromiterer os selv. Derfor er det min opfattelse, at en sådan afslutning på denne oplysningsdebat vil være naturlig og rimelig.

Men det har en forudsætning. Jeg tror, der er nogle af os, der vil erindre fra diskussionen om Danmarks tilslutning til De europæiske Fællesskaber, at vi gjorde en herkulisk indsats, mange af os, fra begge sider, for at rense debatten for det, jeg kalder de vilde påstande. Jeg tror, det vil være værdifuldt at få den energipolitiske oplysningskampagne, som er sat i gang; jeg tror, det vil være værdifuldt, hvis den munder ud i en folketilkendegivelse, men det vil kun have værdi, hvis denne debat er blevet ført på et sådant niveau, at parthaverne i den kan tage ansvar for de ting, de har lagt frem for befolkningen, med rimelighed. Vi kan nok censurere hinanden undervejs, men det er vigtigt, vi erkender det på forhånd. Til gengæld er jeg temmelig sikker på, at vi ikke får en værdig afslutning på det, uden at vi helt klart lægger denne sag ud til befolkningens afgørelse.

Poul H. Møller (KrF):

Vores ordfører er desværre fortsat forhindret i at være til stede, men jeg skal komme med nogle enkelte kommentarer til de foreliggende forslag vedrørende vores fremtidige kraftforsyning.

Igennem dette lovforslag bliver man mindet om, at vi nu engang er inde i det, man kalder for atomalderen. Da vort første egentlige kendskab til denne kraft hidrører

[Poul H. Møller.]

fra ødelæggelsesvåbnet, bomberne over Nagasaki og Hiroshima i 1945, så kan det vel ikke undre, at mange ser med ængstelse eller yderste forbehold på dette nye uhyre, der trænger sig på, som på alt andet nyt. Om denne ængstelse er helt ubegrundet, skal jeg ikke kunne sige. Jeg synes, hr. Guldborg tog lidt flot på det, for de lærde videnskabsmænd og videnskabskvinder er jo langt fra enige. Det er vel en naturlig reaktion, at man står spørgende over for dette delvis ukendte.

I vort århundrede har vi allerede én gang foretaget en ændring af energiform fra kul til olie, og for nylig blev vi stærkt mindet om, at oliekilderne ikke er uudtømmelige, og ligeledes blev vi mindet om, hvor sårbar man er i ikke selvforsynende lande som vort eget.

Vel, også disse kendsgerninger har sat skub i forskning og arbejdet med atomkraftens udnyttelse til kraftforsyning. Professor Ølgaards redegørelse for nylig i Aktuelt om udbredelse af atomkraftværker såvel her i Europa som i den øvrige del af verden viser, at det er en udvikling, der antagelig ikke lader sig standse, og som vi her i Danmark næppe heller i det lange løb kan stå imod.

Men dette spørgsmål om atomkraft er så mangesidet og indebærer så mange aspekter, at det kan synes næsten uoverskueligt for os, der ikke har videnskabelig basis for en nøjtern bedømmelse af det. Vi vil derfor i kristeligt folkeparti ikke kunne tage stilling for eller imod nu. Vi kan ikke sige, vi er decideret imod atomkraft, men vi er heller ikke varme tilhængere af det. Vi ønsker i udvalgsarbejdet at få yderligere oplysning, få al den sikkerhed, al den oplysning, al den information, der kan gives, den sikkerhed som det nu engang er muligt at give, før vi kan give en helhjertet tilslutning til brug af atomkraften.

Vi ønsker da også fortsat, at man har øje for alternative energiformer, så man ikke ensidigt alene spekulerer i atomkraft. Der dukker jo af og til noget op, som tyder på, at der skulle være andre muligheder også.

Jeg kunne ikke lade være med at trække på smilebåndet, da jeg så, at man i forbindelse med straffebestemmelserne vil behandle det at udsætte mange menneskers liv for fare som en politisag, nærmest som en lille

overtrædelse af en politivedtægt, hvor man kan give bøde, hæfte eller fængsel i indtil 2 år. Jeg tror ikke det er særlig velovervejet, men det er jo alt sammen ting, man kan vende tilbage til.

Vi ønsker som sagt at gå ind i en alvorlig debat og videre arbejde med dette forslag i udvalget. Hvorvidt man skal have en folkeafstemning om dette spørgsmål, tør vi ikke tage stilling til nu. Vi så jo under EF-debatten og den kampagne, der blev ført, hvorledes vel nok den sidste kampagne, den stærkeste kampagne var den, der gjorde udslaget med hensyn til resultatet af folkeafstemningen. Det er vel også sådan i spørgsmålet om atomkraft eller ikke atomkraft, at den, der kan agitere bedst, ved en folkeafstemning kan påvirke afstemningen, for det er givet, at mange, mange mennesker ude i vort land står spørgende over for det og ingen mulighed har for at få så megen indsigt i det, at de virkelig kan tage stilling for eller imod.

Men som sagt, vi kan tilsige en medvirken i udvalgsarbejdet.

Med hensyn til det af det konservative folkeparti fremsatte forslag, så bryder jeg mig ikke selv om ordet poppet, men jeg er lige ved at bruge det, selv om det er i en alvorlig forbindelse. Jeg synes nok, man giver den hele armen, om jeg så må sige, når man skriver i bemærkningerne, at det er afgørende nødvendigt af hensyn til tilrettelæggelse af landets energiforsyning, at der allerede i indeværende samling meddeles tilladelse til opførelse af et atomkraftværk. Her synes jeg nok, man overspiller sin rolle noget.

Vi tilsiger alvorlig og velvillig medvirken.

Ib Nørhønd (DKP):

Først nogle bemærkninger til den offentlige debat om disse emner; de dækker ikke hr. Guldborgs, forbløffende nok.

Denne offentlige diskussion indeholder nemlig både positivt og negativt. Det positive er den voksende aktivitet i befolkningen i varetagelse af dens interesser over for, hvad produktionslivets ledere måtte bestemme. Det fører os i retning af øget forståelse for, at samfundet overhovedet må indrettes efter menneskenes behov og ikke efter kapitalens profitinteresse. Men det er negativt, når nogle i denne diskussion op-

[Ib Nørlund.]

træder ud fra stemninger af fjendtlighed mod videnskab og fremskridt, med appellen til en frygt for det nye, som nødvendigvis er omgivet med en del uvidenhed. Der ved næres de tendenser til obskurantisme, som findes i et samfund i krise.

Jeg mener, at i atomkraftens problematik er der to ting, som må holdes ude fra hinanden. Den ene er, at menneskene har lært at udvikle og styre atomenergien teknisk set. Det er et af vor tids mest afgørende, videnskabelige fremskridt, som åbner perspektiver for under egnede samfundsforhold at gøre den menneskelige tilværelse umådelig meget rigere. En videnskabelig opdagelse kan ikke lukkes i igen. Atomenergien er her og bliver her. Opgaven er at beherske den til menneskenes gavn. Det er et ringe samfund, der ikke formår det, når det er en teknisk løselig opgave. I virkeligheden, forekommer det mig, bestrides dette ikke af nogen af de stridende sagkyndige i tidens debat. Man strides vel om, hvor meget der skal til. Problemet er derfor ikke at mane atomkraften i jorden igen, hvad der også ville tage sig ud som et slag i luften. Problemet er ikke primært af teknisk art.

Den anden side af sagen er, at en teknisk løselig opgave ikke dermed er løst. Problemet er, om atomkraftens muligheder bliver brugt til menneskenes gavn. Det begyndte ikke godt. Den blev brugt til at myrde hundredetusinder, og det helt afgørende er at hindre, at dette nogen sinde gentager sig. Men i manges bevidsthed blander tingene sig sammen, og man forestiller sig ethvert atomværk som en potentiel atombombe. Det er uden enhver rimelighed. Ethvert sprængklart atomvåben indebærer en risiko, som er millioner gange et kraftværks, og det være ikke sagt retorisk. Efter amerikanske opgivelser er der 7.000 sådanne våben oplagret i Vesteuropa. Det er en proportionsforvrængning uden lige at skyde dette ud af den standende debat.

Opgaven er at sikre fredelig udnyttelse af atomenergien, at sikre den, sådan at dens fordele med hensyn til kraftforsyning, nedsettelse af luftforurening og udbygning af en bredere energibasis kommer til nytte. Det forudsætter en overordentlig grad af teknisk omhyggelighed og ansvarsbevidsthed, fordi det er så omfattende og indgribende kræfter,

der nu skal styres. Men at sikre denne styring er først og fremmest et samfundsmæssigt problem. Ansvaret for det kan ikke overlades til kapitalistiske monopoler og deres kommercielle interesser. Når de får indflydelse, så svines der med sikkerhedsforanstaltningerne, fordi hensynet til at tjene penge går først. Som et eksempel kan nævnes Ringhals II i Sverige, hvor Westinghouse koncernen i strid med tegningerne havde erstattet en pumpe med en billigere, hvad der kunne have skabt en forgiftningsfare. Derfor er en meget nøje attpågivenhed nødvendig. Hvis man vil fredelig udnyttelse af atomenergien, så må man også ville demokratisk kontrol dermed, og det må være en kontrol, som ganske anderledes griber ind over for monopolfirmaerne, end de er vant til. Her er det afgørende problem, som må løses. Selv de, som ellers afviser samfundsmæssig kontrol med produktionen, må indse, at her er den nødvendig. Uden virkelig demokratisk kontrol er det uforvarsligt at påbegynde atomkraftproduktionen.

Ministerens forslag giver efter vores opfattelse ikke de nødvendige garantier for en sådan demokratisk kontrol. Det overlades til atomenergikommissionen og sundhedsstyrelsen at udøve kontrollen, og man gør også regering og folketing afhængig af disse organers udsagn. Ser man på atomenergikommissionens sammensætning, så må det erkendes, at den mildest talt ikke er uafhængig af kommercielle interesser. Den omfatter et langt geled af direktører, men giver ingen indflydelse til dem, der arbejder med og i kraftværkerne — ja, der er vist en enlig LO-sekretær med iblandt dem. Det er noget af praktisk betydning. Eksempelvis kan henvises til sikkerhedsskandalen på Kerr-McGee-koncernens plutoniumfabrik i Oklahoma, hvor man tilsidesatte fagforeningens klager over sløseri og endda skaffede aktive undersøgere af vejen. Men klagerne viste sig berettigede. Hele historien er efter amerikanske blade gengivet i Politiken den 26. januar d.å.

En virkelig demokratisk kontrol må bryde monopolernes magt over atomenergien. Den må sikre, at atomkraften bliver et led i en planmæssig energipolitik, der ikke udelukker udvikling af andre energikilder. Den må kunne vende sig mod kortsynet forcering af oprettelse af en mængde a-værker inden for

[Ib Nørlund.]

en meget kort tid, sådan som det tidligere skete i Sverige, hvilket også tilhængere af atomkraften dér beklager, og som tilfældet er i EF's planer, som Danmark bør afvise.

Den bør endvidere sikre en gavnlig udvikling af produktionserfaringen på dette nye område, som også kan blive til nytte under denne tekniks hastige videreudvikling. Jeg tror, at her ligger der et moment, som sjældent bliver tilstrækkeligt beagtet i diskussionerne. Den må endvidere sikre, at dansk atomenergiproduktion ikke ligesom olien gøres ensidigt afhængig af den kapitalistiske verdens monopoler.

Hr. Sigsgaard bør erindre, at for øjeblikket er der åbenbart ifølge OOAs skrifter også blandt visse kapitalistiske monopoler en tendens til at gå væk fra atomkraften. Det, som en dansk politik også må have evne til, er at udbygge samarbejdet med den socialistiske verden. For det er jo ikke rigtigt, når hr. Guldberg herfra gør udnyttelsen af atomkraft til et specielt vestligt anliggende. Fra den socialistiske verden foreligger der bl.a. tilbud om i givet fald også at tage højaktivt affald med tilbage.

Det rimelige ville være, at en sådan demokratisk kontrol byggede på nationalisering af atomkraften som før sagt. Under alle omstændigheder burde den gøres til led i en samlet energipolitik under ledelse af en national energistyrelse også omfattende valgte repræsentanter for befolkningen, dens organisationer og kritisk sagkundskab, som er uafhængig af monopolerne. På ethvert værk må der findes demokratiske sikkerhedsudvalg valgt efter tilsvarende principper.

En sådan ny demokratisk struktur ville undgå de urimeligheder, som forslaget til sidesættelse af garantier i bestående lovgivning medfører, og som berettiget har vakt kritik.

Demokratisk kontrol forudsætter en vågen og oplyst offentlig mening. Derfor er gennemførelsen af en bred oplysningskampagne også en forudsætning for lovgivning på området. Derfor afviser vi bestemt det konservative forslag om uden videre at tilside sætte hensynet til den offentlige mening; det forekommer mig også i den foreliggende situation at være ganske udfordrende i sit hovmod.

Vi er enige i, at mulighederne for at gribe til folkeafstemning under den videre udvikling må holdes åbne, men understreger samtidig betydningen af, hvilket spørgsmål det er, som i givet fald sættes til afstemning. Vi mener, at forslagene må sendes til en meget gennemgribende udvalgsbehandling, og det ville være ønskeligt, om der ud af den kom et grundlag for en samlet energipolitik og egnede former for en virkelig demokratisk kontrol. Det vil også være afgørende for vores videre stillingtagen.

Til sidste blot den bemærkning: hvorfor i alverden hører dette lovforslag under undervisningsministeren? Jeg synes, hun må have travlt nok med skolebørnene og med studie-støtten og alt det dér. Jeg tror, at atomspørgsmålet er vokset lidt fra den, jeg vil ikke sige børnehaven, men så i hvert fald undervisningsinstitution.

Jes Schmidt (CD):

Så mærkeligt det lyder: jeg kunne have tilsluttet mig de første og de sidste udtalelser, hr. Ib Nørlund fremkom med, fordi jeg synes, de var saglige.

Striden står jo i dag ikke specielt om det teknisk mulige og den tekniske styring af kernekraften. Striden står hovedsagelig om de miljøproblemer, som er forbundet med oprettelse af disse værker især i den vestlige verden.

I Østlandene, de såkaldte socialistiske lande, er sagen jo mere enkel. Dér afgøres kernekraftproblemet efter den dér herskende praksis. Dér er der ingen demonstrationer, og der er heller ikke tale om nogen folkeafstemning eller sådan noget og heller ikke om besættelse af byggegrunde for atomkraftværker, som vi oplever det i disse dage bl. a. ved den tysk-franske grænse nede ved Kaiserstuhl. Det er jo det mest omfattende, vi har oplevet i de sidste måneder. Disse demonstrationer viser, hvor stærke følelser der bliver investeret i denne sag.

Jeg skal her ganske kort præcisere CD-gruppens opfattelse. Den går ud på, at vi, hvad angår de to foreliggende forslag, ser positivt på dem.

CD-gruppens opfattelse er, at man her i landet nu bør tage skridt til at sikre energi-produktionen for de sidste 25 år af vort århundrede og for den kommende generation. CD mener, at på elkraftens område er tids-

[Jes Schmidt.]

punktet for overgangen til kerneværker kommet. Det gælder også i tilfælde af, at Nordsø-gassen, som blev omtalt her, måske i kommende år kan komme til at spille en vis rolle.

Modstanden, den miljømæssige modstand, er forståelig. Vi oplevede den også nede i min hjemby, i den store elektricitetsby Åbenrå, hvor vi for øjeblikket jo bygger Danmarks største, vistnok Danmarks største normale, traditionelle elkraftværk, som skal efterfølges af et kernekraftværk syd for grænsen i et snævert samarbejde.

Modstanden er set på den baggrund forståelig, lige så forståelig som den for 150 år siden var, da jernbanen dukkede op. Men her i landet kan vi ikke se bort fra en udvikling, som foregår i alle vore nabolande, som foregår i hele verden. Tiden er derfor efter vor opfattelse moden til at gå i gang med kerneenergiværker.

Sigsgaard (VS):

Jeg har først et par bemærkninger til hr. Guldberg, der mente, at han og han alene har videnskaben på sin side — og de der mener som han. Alle de forskere, der har advaret imod atomkraften, er åbenbart slet ikke rigtige forskere efter hr. Guldbergs opfattelse, men dem er der jo ellers nogle af, f. eks. folk, der har siddet i atomenergikommissionen, bl. a. i den amerikanske. Men hr. Guldberg er altså i stand til uden videre at affeje dem og alle deres argumenter. Han havde tilsyneladende slet ingen bekymringer. Man kunne fristes til at stille spørgsmålet: skulle hr. Guldberg mon egenhændigt have løst affaldsproblemet, som dog ellers bekymrer alle? Hans indlæg kunne næsten tyde på det i al sin lidt overlegne ubekymrethed.

Når svenskerne og nu også den svenske regering bremsrer kraftigt op med atomkraften, tror hr. Guldberg så ikke, at der ligger særdeles solide grunde bag, eller er det også bare pjat?

Dernæst vil jeg sige, at man beskylder jo tit politikerne for ikke at lære af udlandet. Det er ikke tilfældet med hensyn til lovforslaget her. Det har nemlig vist sig i udlandet, at jo mere debat og information der har været tale om på dette område, jo stærkere har protesten været. Nu fremsætter

man sådan nogle forslag, der meget nemt kan få den virkning, at diskussionerne, og herunder også protesten, bremsrer noget op. Jeg håber, at det ikke sker. Jeg skal gøre mit til, at det ikke sker.

Men kun det kan, så vidt jeg kan se, være formålet med forslagene, og det vil den ene forslagsstiller naturligvis ikke indrømme, regeringen. Hr. Ninn-Hansen derimod sagde jo klart, at visse grupperes pres i en anden retning end den, det konservative folkeparti ville gå i, havde været en af bevæggrundene til, at det konservative forslag var fremsat, og det er meget godt, at det klart bliver sagt.

I et af de tidligere fremsatte forslag kom der fra regeringens side i den skriftlige fremsættelse en anden begrundelse. Det var handelsministeren, der dér sagde, at vi ikke kan diskutere langsigtet energipolitik, før vi har taget stilling til atomkraft; og jeg synes altså egentlig, det er ufatteligt, at en minister kan sige sådan. Først skal vi med omhu vælge, hvilken motor det er bedst at bruge, hvad for nogle dæk der er de bedste, og bagefter skal vi så beslutte, om vi vil bruge motoren og dækkene, og om vi vil bruge dem til at lave en bil af eller til at lave en flyvemaskine.

Det virker altså bagvendt på mig. Først skal vi selvfølgelig finde ud af, som også andre har været inden på det, hvordan udviklingen bør være i fremtiden, i hvad retning den bør gå, og så må vi regne ud, hvad det kræver af energi, og til sidst må vi finde ud af, hvordan den energi skal fremskaffes. Men det er, som om regeringen har kigget på stigningen i energiforbruget hidtil og så har sagt: ja, det er så udviklingen, og den må vi indrette os på — i stedet for at sige eller i hvert fald tage stilling til, hvorvidt der er behov for og politisk ønske om at ændre den udvikling.

VS tager afstand fra vækst-ideologien, og vi tager også afstand fra talen om nulvækst, fordi vi mener, at problemstillingen er gal. Det er jo sådan i vort samfund, at hvis vi indretter os sådan, at folk får længere til arbejdet, skal køre længere i deres biler og hvad de ellers kører i, så medfører det en vækst i nationalproduktet. Det er sådan, at når vi indretter vores produktion på en sådan måde, at mange bliver invalideret i en alt for ung alder og derefter skal hel-

[Sigsgaard.]

bredes, og det koster mange penge på vores hospitaler, så stiger nationalproduktet, så er det vækst. Den diskussion på basis af et sådant vækstbegreb, diskussion om nulvækst på basis af et sådant vækstbegreb, vil vi ikke gå ind i, men derimod nok diskussioner om, hvilke typer af vækst vi skal have. Der er store befolkningsgrupper, der har meget store udækkede behov i dag. Vi vil ikke være blandt dem, der siger nulvækst over hele linjen. Jeg ved heller ikke, om der er nogen, der siger det, men dette for at præcisere vores holdning.

Ved sit forslag kan regeringen som nævnt opnå at bremse debatten om atomkraft noget. Hvis folketetinget i forvejen har bestemt hele proceduren og har berøvet folk mulighederne for at protestere med virkning, sådan som det jo foreslås i forslaget — det er jo en berøvelse af en lang række muligheder, der dér er tale om — ja, hvor meget er der så egentlig at diskutere? Handelsministerens eget energioplysningsudvalg er også forurologet over regeringens hastværk og overgreb med debatten; de har ikke brugt udtrykket overgreb, det er mit udtryk. Men når handelsministeren tidligere på dagen advarede imod, at nogen skulle forsøge at give det indtryk, at man nu forsøgte at bremse debatten, så har jeg alligevel lyst til at citere fra energioplysningsudvalgets henvendelse til folketingets medlemmer af 16. april i år følgende:

„En fri og åben oplysningsvirksomhed, hvor den styringsmæssige side af spørgsmålet om installation af a-kraftværker på forhånd forekommer at være en af lovgivningsmagten allerede fuldbyrdet kendsgerning, vil savne et væsentligt incitament, og man kan i hvert fald nære den alvorlige bekymring, at megen opmærksomhed forrykkes fra en debat om væsentlige energipolitiske sagsområder til en debat om, hvorfor den styrings- og beslutningstagende side af sagen ikke skulle være et bredt folkeligt oplysnings- og debatanliggende.“

Det var altså handelsministerens eget udvalg, der mente sådan, der greb til det helt ekstraordinære middel at advare imod de mulige konsekvenser af regeringens forslag. Nu er regeringen så at domme efter pressen kommet på bedre tanker. Jeg vil ikke sige, at de tanker er gode nok. Jeg

mener, der er brug for et par års debat antagelig, hvis den virkelig skulle have bredde, debatten. Den er først nu ved at komme så småt i gang. Og der er jo tid nok til det.

I mellemtiden kunne man begynde at investere i udforskningen af fornyelige energikilder som sol og vind. Med hensyn til varmforsyningen er solenergien let at gå til, men af helt uforståelige grunde eller rettere sagt på en vis måde nok forståelige grunde koncentrerer man sig helt ensidigt om kernekraften. Man hører i dag f. eks. det argument: oliekrisen viste jo, at vi var så vældig sårbare, og derfor må vi gå over på kernekraft; men hvis vi er sårbare i forbindelse med olie, hvor der er mange mulige steder at gå hen og købe olien, fordelt over den ganske verden, så er vi i langt, langt højere grad sårbare, når det gælder uranen, der i højere grad er koncentreret geografisk og i højere grad er i færd med at blive koncentreret på nogle få monopoler. Jeg minder om amerikanernes bebudelse forleden af en standsning af eksporten af beriget uran, der hensatte vesttyskerne i en tilstand af forfærdelse. Det er en lille forsmag på det pres, man gennem atomkraften kan komme ud for.

Regeringen havde altså oprindeligt tænkt sig, at der ikke skulle være mulighed for folkeafstemning, og det viser jo, hvordan regeringen helst ville have haft dette her. Så er det da udmærket, at man kan presse regeringen til at ændre sådan en holdning. Nu bliver der altså en mulighed for den folkeafstemning. Det er klogt af regeringen; sådan som forslaget er udformet, er der efter min opfattelse nemlig tale om en omgåelse, ikke en overtrædelse, men en omgåelse af grundloven.

For en ordens skyld skal jeg tilføje, at VS ikke er kritikløse tilhængere af folkeafstemninger, sådan som de praktiseres her til lands. Vi ved godt, at elselskaberne for kundernes penge ville brolægge det ganske land med farvestrålende reklametryksager, mens skeptikerne og modstanderne for det meste ville være henvist til at stå og køre med deres håndduplikator for at få de nøjsomme- ligt indsamlede skillinger til at slå til, og vi ved, at informationsgrundlaget er vigtigt for den beslutning, hver af os skal træffe. Og alligevel vil vi naturligvis gøre alt, hvad

[Sigsgaard.]

vi kan, for at muligheden for en folkeafstemning holdes åben.

Sammenfattende vil jeg sige: atomkraften er unødvendig, den er farlig, den vil gøre afhængigheden af USA og en række store monopoler endnu større, affaldsproblemerne er helt uløste, den vil centralisere magten yderligere, og den vil reducere befolkningens muligheder for at øve indflydelse på en lang række områder. Det er derfor atomkraften er på retur i mange lande. De kæmpeselskaber, der har investeret milliarder i den, vil selvfølgelig nu have profit ud af deres investeringer. Det er den vigtigste grund til, at der presses så hårdt på for at få indført atomkraft i Danmark.

Så kan det hævdes, at man er fjendtlig over for videnskaben og over for fremskridtet osv., hvis man ikke kritiskløst accepterer alt det, der bydes os, herunder altså atomkraften. Hertil vil jeg sige, at det er en kortsigtet løsning, god for monopolerne, dårlig for menneskene. Vi har mulighed for at udvikle energikilder, som er uudtømmelige, og som faktisk er langt bedre i alle henseender end atomkraften. De muligheder forringes desværre, hvis lovforslag som det foreliggende vedtages.

Dorte Bennedsen (S):

Hr. Guldberg har i dag fra denne talerstol talt om, at debatten allerede er kørt helt skævt, kørt af sporet, bl.a. fordi højtaltende folk drukner sagligheden i en flom af ord uden megen viden om realiteterne bortset fra en tro, som hr. Guldberg ifølge eget udsagn har megen respekt for. Hr. Guldberg talte derefter om skrækkampagner og forkerte oplysninger og konkluderede, at vi må have et hurtigt ja, hvis vi ikke skal pjukke os fra vanskelighederne.

På denne baggrund mener jeg, at det fra denne talerstol skal siges, at den debat om atomkraft, som foregår uden for dette hus, ikke med rette kan karakteriseres sådan, som det i dag er gjort af hr. Guldberg. Der er rent faktisk mange mennesker her i landet, både uden for dette hus og inden for det, som ud fra ærlige og ordentlige holdninger er usikre over for spørgsmålet om atomkraft. Og jeg finder, at hr. Guldberg kunne have hjulpet de af os, som har denne usikkerhed, hvis hr. Guldberg i stedet for at

klandre os for vor holdning havde anvendt sin taletid til at give saglig oplysning og ikke blot til ret så udokumenteret at slå fast, at renset for al politik må vi sige ja til atomkraft.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Indledningsvis skal jeg bekræfte de oplysninger, som den socialdemokratiske ordfører, hr. Erik Holst, kom med i sit første indlæg, om, at den socialdemokratiske regering og den socialdemokratiske gruppe har truffet beslutning om, at der stilles et ændringsforslag til det foreliggende lovforslag, der gør det muligt at dele lovforslaget op, således at der kommer en ikrafttrædelseslov, og således at det på denne måde bliver muligt for folketingset at træffe beslutning om en eventuel folkeafstemning. Og jeg vil gerne her i dag takke for de positive tilkendegivelser, der allerede er kommet omkring denne beslutning.

I øvrigt vil jeg ikke gå ind i den generelle diskussion om atomkraft, men alene holde mig til procedureloven, således som den er fremlagt her i dag, og jeg føler trang til både på grund af de bemærkninger, hr. Ninn-Hansen er kommet med, og på grund af de bemærkninger, hr. Sigsgaard er kommet med, at citere et stykke fra fremsættelsestalen. Der står heri:

„Det er regeringens ønske, at der på grundlag af de drøftelser, det fremsatte lovforslag vil give anledning til, og i samklang med resultatet af den nævnte oplysningskampagne i befolkningen vil kunne skabes et klart, fælles grundlag for en beslutning om eventuel anvendelse af atomkraft i Danmark.“

I øvrigt kan jeg gøre det kort, hvad angår bemærkningerne til det konkrete lovforslag, for dem har der jo ikke været så forfærdelig mange af. Både hr. Guldberg og fru Lone Dybkjær var inde på § 2, stk. 2, og jeg kan helt bekræfte de bemærkninger, fru Lone Dybkjær kom med, om, at det var en uændret overførelse fra loven af 1962; jeg tror, at hvis vi ikke havde haft denne uændrede overførelse, kunne det have givet anledning til mange bemærkninger om, hvorfor vi nu syntes, vi skulle slette specielt denne bemærkning.

Flere ordførere, bl.a. hr. Kjærulff-Schmidt, har været inde på spørgsmålet om § 10, og

[Undervisningsministeren.]

Jeg er her enig i de bemærkninger, hr. Guldborg kom med. Der er jo tale om, at det netop lægges frem for folketinget, og det er klart, at en beslutning truffet af folketinget ikke skulle kunne medføre, at andre organer bagefter skulle træffe andre beslutninger. Men jeg kan også bekræfte, at der for folketinget vil foreligge de nødvendige oplysninger i forbindelse med alle disse love, når man skal træffe de fornødne beslutninger.

Fru Lone Dybkjær var inde på forskellige enkeltdele i forbindelse med lovforslaget, og jeg skal her kun tage en enkelt af dem op. Det er spørgsmålet om personaleudvidelsen og spørgsmålet om gebyret. Jeg er positiv over for en drøftelse af disse spørgsmål i udvalget og finder også grund til at præcisere, hvordan de skal forstås.

I sidste omgang var hr. Sigsgaard inde på, at et lovforslag som dette var med til at bremse debatten. Det undrer mig meget, at hr. Sigsgaard kan fremkomme med den udtalelse, når man har set, hvordan debatten netop er blevet intensiveret overalt, efter at disse forslag er blevet fremsat.

Endelig må jeg sige, at jeg synes, hr. Sigsgaard misbrugte de oplysninger, der er kommet fra energioplysningsudvalget. Som jeg har forstået dem, gik de netop på, at man mente, denne procedurelov skulle vedtages før sommerferien, og at man derfor ikke kunne inddrage procedurespørgsmålet i oplysningskampagnen. Det er ikke tilfældet. Jeg har ikke på noget tidspunkt haft forestillinger om, at folketinget ville blive færdig med dette lovforslag i denne samling. Da debatten er blevet rejst, har jeg bekræftet, at regeringen ikke forventer, at lovforslaget færdigbehandles i denne folketingsamling, men tværtimod mener, at det bør indgå i den fortsatte oplysningskampagne.

Guldborg (V):

Det har været inde i debatten, om behandlingen af dette lovforslag skulle være en blokering eller en formindskelse af debatten. Når jeg tager ordet igen, er det for at konstatere, at det bliver det ikke, og jeg håber, at jeg også selv har kunnet bidrage lidt til det; der er også nogle, der har ømmet sig.

Jeg har fuld respekt for det standpunkt, som hr. Morten Lange gav udtryk for her fra

talerstolen. Jeg er helt uenig med ham. Jeg har fuld respekt for det, som en naturvidenskabsmand må gøre, når der ligger nogle fundamentale forudsætninger, som han respekterer — og så kan han have et standpunkt til det. Hans standpunkt er — sådan forstår jeg det — at det slet ikke er rigtigt at forsøge at udvikle et samfund med en meget stærkt stigende energi. Jeg har en anden opfattelse: jeg tror ikke, vi kan løse vores opgaver, vores beskæftigelse, vores sociale forhold o.lign. og samtidig bidrage til resten af verden uden også at lave mere energi. Det kan man diskutere, det kan jeg forstå, og det er en politisk overvejelse.

Jeg har ligeledes fuld respekt for hr. Ib Nørnlund, som også har en anden opfattelse end jeg, og hvis standpunkt i og for sig må oversættes og er helt i overensstemmelse med det kommunistiske partis holdning. Det kan jo nemlig oversættes til, at man ikke skal tage stilling til, om man skal have kerneenergi i et land, uden at man først har fået systemet ændret; så hvis det er et liberalt demokrati, er det ikke nogen god idé, for det passer ikke til det system, men hvis det ikke er et liberalt demokrati, men et socialistisk diktatur, passer det til det system. Det kan jeg også forstå, det vil jeg også gerne gå med ud og tage en debat om.

Men det, jeg vender mig imod — og det vil jeg godt sige uden at skulle give det bestemte adresse til nogen af dem, der har haft ordet — er, at når man har en sådan debat, må den ikke forfalskes og gøres teknokratisk, og det er netop at gøre den teknokratisk at forsøge at tage ting, som er tekniske — og os i den forstand uvedkommende på anden måde, end at de er en del af vore oplysninger — at tage dem ud og bruge dem til at skræmme folk. Jeg kan sandelig godt forstå, at folk bliver skræmt. Det er da vores opgave at sørge for, at de ikke bliver skræmt af forkerte oplysninger, og derfor synes jeg, det var en udmærket debat. Jeg er glad for den, fordi jeg synes, man begynder at finde det sted, hvor den debat skal komme til at stå. Den skal ikke stå på, at man skal forelægge den danske befolkning spørgsmål som f.eks., om sikkerhedscoefficienterne er af den ene eller anden karakter, eller tvinge dem til at gå ind i beslutninger og overvejelser, som kræver en analyse, som man har sagkyndige tekno-

[Guldberg.]

krater til, og når de er færdige med det, så er det politikernes tur, så er det vores tur. Jeg synes, det var udmærket, og jeg er helt tilfreds med det, og jeg synes, at de, der ved bedre, og de, der har en vis forpligtelse til at nære respekt også for det naturvidenskabelige, faktiske grundlag, også skulle hjælpe hinanden med det.

Ninn-Hansen (KF):

Ja, dette skal blive meget kort, for jeg har ingen bemærkninger til undervisningsministeren ud over endnu en gang at takke for lovforslaget, der viser regeringens positive vilje i denne sag med hensyn til opførelse af atomkraftanlæg. Vi er ikke ganske enige om tempoet, men det kan vi jo drøfte nærmere i udvalget.

Men jeg har et enkelt spørgsmål til hr. Poul H. Møller. Når hr. Poul H. Møller taler nedsættende om andre, der ønsker en gennemførelse af denne sag til efteråret, så skylder hr. Poul H. Møller i hvert fald os andre at fortælle, hvornår han selv vil have afsluttet sagen. Er det inden for de 2 år, som hr. Sigsgaard taler om, eller er det til et andet tidspunkt? Det vil jeg gerne spørge om. Jeg har hidtil troet, at det parti, som hr. Poul H. Møller tilhører, havde en bestemt paragraf i spidsen, nemlig at man ikke skulle klandre andres motiver. Nu forstår jeg, at jeg i alt for høj grad har taget partiets navn efter pålydende.

Erik Holst (S):

Det er ganske kort. Hr. Ninn-Hansen bringer os sådan set i den situation, at jeg skal sige, at socialdemokratiet har ikke taget stilling. Ved at gå ind for denne procedurelov tager vi stilling til proceduren, men vi tager ikke stilling til, om atomkraft skal indføres, og heller ikke til, hvornår det skal indføres.

Poul H. Møller (KrF):

Som jeg sagde i mit indlæg til hr. Ninn-Hansen, bryder jeg mig ikke om ordet pop, men da hr. Ninn-Hansen selv har brugt det adskillige gange, faldt det mig så let på tungen at bruge det i den forbindelse. Jeg synes, debatten her i dag har vist, at det forslag, det konservative folkeparti har fremsat, og hvori man påstår, at det er ab-

solut nødvendigt at få vedtaget en lov om atomkraft, er noget forhastet.

Ib Nørlund (DKP):

Jeg vil lige sige til hr. Guldberg, at jeg ikke helt kan genkende mine synspunkter i hans gengivelse. Jeg vil gøre opmærksom på, at det, der var et hovedpunkt i min frestilling, var, at jeg mente, det er absolut forkert at lade atomenergikommissionen, som faktisk er dannet for andre formål også, spille den centrale rolle i kontrolsystemet, som der nu er tale om, og det er dér, jeg mener, der afgørende bør sættes ind for at få ændret på lovforslaget.

(Kort bemærkning).

Ninn-Hansen (KF):

Ja, vi mener, sagen er betydningsfuld, det er fuldstændig rigtigt, og derfor mener vi også, der skal træffes en afgørelse. Jeg ved ikke, hvad det var, hr. Poul H. Møller henviste til, da han omtalte tidligere udtalelser fra mig, men det sagde hr. Poul H. Møller jo heller ikke noget om, ligesom hr. Poul H. Møller efter sit angreb på os andre ganske undlod at fortælle, hvornår han selv ønsker afgørelsen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagenes overgang til anden (for forslaget til folketingsbeslutnings vedkommende sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget og forslaget til folketingsbeslutning henvises til det energipolitiske udvalg. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af folketinget Lysholt Hansen, Christophersen, Svend Andersen (Roskilde amt), Grethe Philip, Hagen Hagensen, Poul Dam, Honoré, Freddy Madsen og Jes Schmidt har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende:

Forespørgsel til finansministeren.

„Hvilke oplysninger kan finansministe-